

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

17 februarie 2014

VM nr. 56

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

MD: 2004; mun. Chișinău, str. A. Lăpușeanu, 28

SESIZARE

privind controlul constituționalității unor prevederi legale ce vizează
posibilitatea modificării configurației politice a Parlamentului și interpretarea normelor
constituționale privind asigurarea respectării drepturilor și intereselor legitime ale
partidelor politice

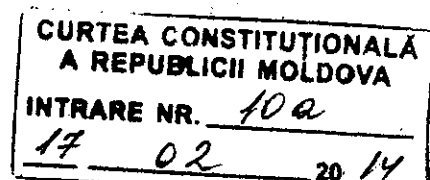
Autori ai sesizării:

Mihail Cășimpea

[Signature]

[Signature]
[Signature]

Valeriu Munteanu
Corina Fuser

I. Obiectul sesizării.

Conform dispozițiilor art. 25 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. art. 38 alin. (1) lit. g), 39 din Codul jurisdicției constituționale, prin prezenta sesizare și ținând cont de dispozițiile art. 135 din Constituția Republicii Moldova, autorii sesizării solicită respectuos:

1.1. Declararea neconstituțională a Legii nr. 96 din 21.05.2010 pentru modificarea și completarea articolului 4 din Regulamentul Parlamentului, în partea în care a fost abrogat alin. (4) al art. 4 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797 din 02.04.96;

1.2. Interpretarea dispozițiilor art. 41 alin. (2) raportat și prin coroborare cu art. 1 alin. (3), art. 2 alin. (1), art. 38 alin. (1), art. 60 alin. (1), art. 61 alin. (1), art. 64 alin. (3), art. 85 alin. (1), art. 98 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, cu elucidarea întrebărilor expuse în conținutul sesizării.

Din start ținem să precizăm că sub aspect procedural, obiectul sesizării conține o cerință de control al constituționalității unor prevederi legale, iar altă cerință vizează interpretarea unor norme constituționale. Conform art. 4 alin. (1) lit. a) și b) din Codul jurisdicției constituționale, ambele cerințe țin de competența în materie a Curții Constituționale, iar autorii sesizării, conform art. 38 din Cod, în ambele cazuri, sunt în drept să solicite exercitarea jurisdicției constituționale.

Având în vedere că argumentele invocate în conținutul sesizării atât referitoare la controlul constituționalității cât și în privința interpretării unor norme constituționale privesc aceeași problemă, ambele solicitări sunt incluse într-o singură sesizare, fapt neinterzis de Codul jurisdicției constituționale, mai mult ca atât fiind permis implicit de dispozițiile art. 43 din Cod.

II. Cadrul normativ pertinent.

2.1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(2) Forma de guvernământ a statului este republica.

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Articolul 41

Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice

(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

(2) Partidele și alte organizații social-politice sînt egale în fața legii.

(3) Statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice.

(4) Partidele și alte organizații social-politice care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova sînt neconstituționale.

(5) Asociațiile secrete sînt interzise.

(6) Activitatea partidelor constituite din cetățeni străini este interzisă.

(7) Funcțiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

Articolul 61

Alegerea Parlamentului

(1) Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Articolul 64

Organizarea internă

(3) Vicepreședinții se aleg la propunerea Președintelui Parlamentului, cu consultarea fracțiunilor parlamentare.

Articolul 85

Dizolvarea Parlamentului

(1) În cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

Articolul 98

Învestitura

(1) După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

2.2. Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 1381 din 21.11.97

Articolul 87. Numărarea mandatelor obținute de concurentul electoral

(1) Mandatele de deputat în Parlament se distribuie numai concurenților electorali care au obținut minimul necesar de voturi pentru trecerea pragului de reprezentare stabilit la art.86.

(2) Distribuirea mandatelor de deputat între partide, alte organizații social-politice și blocuri electorale se efectuează numai după ce se stabilește numărul candidaților independenți care au acumulat cel puțin 2 la sută din voturile valabil exprimate ale alegătorilor și se scade numărul respectiv de candidați independenți din numărul total de mandate de deputat în Parlament.

(3) Numărul de voturi ce le revin candidaților independenți care au acumulat cel puțin 2 la sută din voturile valabil exprimate se scade din numărul total de voturi valabil exprimate în alegerile parlamentare respective. Numărul de voturi obținut se împarte la numărul de mandate de deputat rămase după scăderea mandatelor obținute de candidații independenți, obținându-se astfel coeficientul electoral al alegerilor parlamentare respective.

(4) Numărul de voturi valabil exprimate obținut de fiecare partid, de altă organizație social-politică sau de fiecare bloc electoral care a trecut pragul de reprezentare stabilit la art.86 se împarte la coeficientul electoral, obținându-se astfel numărul de mandate de deputat ce revin fiecărui concurent electoral. Numerele după fracție mai mari de 5 se rotunjesc în partea crescândă, iar cele de 5 și mai mici se rotunjesc în partea descrescândă.

(5) Numărul mandatelor de deputat rămase nedistribuite se repartizează succesiv, câte unul fiecărui partid, altei organizații social-politice, fiecărui bloc electoral, începând cu concurentul electoral care a obținut cel mai mare număr de mandate, în ordine descrescândă.

Articolul 88. Atribuirea mandatelor

(1) Mandatele se atribuie concurenților electorali de către Comisia Electorală Centrală în ordinea înscrierii lor în liste.

(2) Candidații incluși în listele concurenților electorali care au trecut pragul de reprezentare stabilit la art.86, dar nu au fost aleși, sînt declarați supleanți. Candidatul supleant va fi declarat ales de către Curtea Constituțională, la adresarea Comisiei Electorale Centrale, dacă, din anumite motive, un mandat de deputat aparținînd partidului, altei organizații social-politice sau blocului electoral pe care îl reprezintă va deveni vacant. Candidatul supleant poate refuza mandatul de deputat, depunînd o declarație în scris la Comisia Electorală Centrală.

(3) Dacă un partid, o altă organizație social-politică sau un bloc electoral obține un număr de mandate mai mare decât numărul candidaților incluși în listă, acestui partid, acestei organizații social-politice sau acestui bloc electoral i se distribuie numărul de mandate egal cu numărul de candidați din listă.

(4) Mandatele de deputat rămase se redistribuie celorlalte partide, organizații social-politice sau blocuri electorale în modul stabilit la art.87 alin.(5). La fel se va proceda în caz de vacanță ulterioară a mandatelor, dacă concurentul electoral nu are candidați supleanți ori dacă devine vacant mandatul de deputat obținut de candidatul independent.

Articolul 89. Confirmarea rezultatelor alegerilor și validarea mandatelor de către Curtea Constituțională

(1) Comisia Electorală Centrală, în termen de 48 de ore de la totalizarea rezultatelor alegerilor, prezintă Curții Constituționale actele menționate la art.60 și listele deputaților aleși și candidaților supleanți.

(2) În termen de 10 zile de la primirea actelor de la Comisia Electorală Centrală, dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către instanțele de judecată a contestațiilor depuse conform procedurilor stabilite de legislație, Curtea Constituțională confirmă sau infirmă, printr-un aviz, legalitatea alegerilor. Concomitent, Curtea Constituțională validează mandatele deputaților aleși și confirmă listele candidaților supleanți.

(3) În cazul în care alegerile sînt declarate legale, Comisia Electorală Centrală eliberează legitimații deputaților aleși.

2.3. Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797 din 02.04.96

Articolul 4. Constituirea fracțiunilor parlamentare

(1) În vederea formării organelor de lucru și organizării activității Parlamentului, deputații constituie fracțiuni parlamentare alcătuite din cel puțin 5 deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali, precum și o singură fracțiune parlamentară cu aceeași componență numerică din deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară, din deputați independenți și/sau deputați neafiliați.

(2) Deputații aleși în bază de liste ale concurenților electorali care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară, deputații independenți și deputații neafiliați se pot afilia altor fracțiuni parlamentare constituite potrivit alin.(1).

(3) Fracțiunile parlamentare se constituie în termen de 10 zile după constituirea legală a Parlamentului și funcționează în baza regulamentului propriu.

[Alin.4 abrogat prin Legea nr.96 din 21.05.2010, în vigoare 11.06.2010]

(5) Fracțiunile parlamentare își aleg organele de conducere sau conducătorii.

(6) Deputatul poate fi membru doar a unei fracțiuni.

(7) Deputatul poate părăsi fracțiunea. Fracțiunea poate exclude din rîndurile sale unii membri.

(8) Deputatul care a părăsit fracțiunea sau a fost exclus din fracțiune poate, după o perioadă de 6 luni de la părăsirea fracțiunii sau de la excluderea sa din fracțiune, să se alăture la orice altă fracțiune.

(9) Președintele fiecărei fracțiuni parlamentare prezintă Parlamentului componența numerică și nominală a fracțiunilor.

(10) Președintele ședinței stabilește succesiunea luărilor de cuvânt în funcție de componența numerică a fracțiunilor parlamentare.

(11) Orice modificare intervenită în componența fracțiunii parlamentare se aduce la cunoștința Parlamentului în ședință plenară.

(12) Majoritate parlamentară este considerată fracțiunea sau coaliția fracțiunilor, anunțată prin declarație, care cuprinde mai mult de jumătate din deputații aleși.

(13) Opoziție parlamentară este considerată fracțiunea sau fracțiunile care nu fac parte din majoritatea parlamentară și care s-au declarat în opoziție față de aceasta.

Articolul 5. Încetarea existenței unei fracțiuni parlamentare

(1) Fracțiunea își încetează existența dacă numărul membrilor ei este mai mic de 5 sau dacă fracțiunea înaintează o rezoluție în acest sens.

(2) Fostul președinte al fracțiunii informează despre acest fapt, în termen de 3 zile, Președintele Parlamentului. Președintele Parlamentului constată încetarea existenței fracțiunii parlamentare în cazurile stipulate la alin.(1) și anunță despre aceasta plenul Parlamentului.

(3) Fracțiunea poate să nu-și înceteze existența în cazul în care numărul membrilor ei este mai mic de 5, dacă deputatul a cărui mandat a fost validat imediat după micșorarea componenței fracțiunii, în termen de 10 zile de la validarea mandatului, a devenit membru al acestei fracțiuni.

Articolul 6. Organizarea fracțiunilor parlamentare și atribuțiile lor

(1) În conformitate cu prezentul Regulament fracțiunile parlamentare au dreptul să facă propuneri pentru:

a) numirea, alegerea reprezentanților lor în Biroul permanent, în comisiile permanente și în delegațiile parlamentare permanente, ținându-se seama de reprezentarea lor proporțională în Parlament, precum și revocarea lor;

b) ordinea de zi a ședințelor Parlamentului și ale Biroului permanent;

c) formarea comisiilor speciale, de anchetă și altor comisii ale Parlamentului;

d) proiectele de hotărâri ale Parlamentului privind programul de activitate al Guvernului, proiectele actelor exclusiv politice ale Parlamentului;

e) formarea grupurilor de lucru și de experți pe diverse domenii de activitate;

f) inițierea audierilor parlamentare etc.

2) În cazul în care reprezentarea proporțională a fracțiunilor în Parlament se schimbă, fracțiunile parlamentare, după cel puțin un an de la constatarea acestui fapt, pot cere modificarea corespunzătoare a componenței Biroului permanent, a comisiilor permanente, precum și a delegațiilor parlamentare permanente.

(3) Fracțiunilor parlamentare li se pun la dispoziție încăperi pentru lucru, tehnică birotică, rechizite de birou și li se acordă servicii necesare activității lor eficiente.

(4) Președintele fracțiunii parlamentare este asistat de un cabinet propriu, care se formează ținându-se cont de reprezentarea proporțională a fracțiunii în Parlament și al cărui personal este angajat în temeiul încrederii personale acordate de președintele fracțiunii.

(5) Încheierea și încetarea contractelor individuale de muncă cu personalul din cabinetul președintelui fracțiunii se fac de către Președintele Parlamentului, la propunerea președintelui fracțiunii.

(6) Fiecare fracțiune dispune de un buget anual, aprobat de Parlament, în funcție de reprezentarea numerică a acesteia în Parlament. Folosirea mijloacelor financiare

alocate din bugetul Parlamentului pentru asigurarea activității fracțiunilor parlamentare se hotărăște de fiecare fracțiune în mod autonom.

2.4. Legea (contestată în parte) pentru modificarea și completarea articolului 4 din Regulamentul Parlamentului nr. 96 din 21.05.2010

Articol unic. – Articolul 4 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr.797-XIII din 2 aprilie 1996 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.50, art.237), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

la alineatul (1), textul “precum și fracțiuni parlamentare cu aceeași componență numerică din deputați independenți” se înlocuiește cu textul “precum și o singură fracțiune parlamentară cu aceeași componență numerică din deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară, din deputați independenți și/sau deputați neafiliați”;

la alineatul (2), textul “precum și deputații independenți se pot reuni pentru a constitui o fracțiune parlamentară mixtă sau” se înlocuiește cu textul “deputații independenți și deputații neafiliați”;

la alineatul (3), după cuvintele “se constituie” se introduc cuvintele “, de regulă,”;

alineatul (4) se abrogă.

2.5. Legea despre statutul deputatului în Parlament nr. 39 din 07.04.94

Art.2. (10) Mandatul vacant va fi atribuit supleantului imediat următor de pe lista partidului, organizației social-politice sau a blocului electoral pentru care a candidat deputatul al cărui mandat a fost declarat vacant. În cazul în care devine vacant mandatul de deputat obținut de un candidat independent, completarea vacanței în cauză se efectuează prin restabilirea șirului descrescător, excluzându-se numărul ce corespunde candidatului respectiv și incluzându-se următorul număr din șir. După declararea de către Parlament a vacanței mandatului de deputat, Comisia Electorală Centrală, în termen de 10 zile, va examina candidatura candidatului supleant imediat următor de pe lista concurentului electoral al cărui mandat a devenit vacant și o va înainta Curții Constituționale pentru validarea mandatului.

(11) Curtea Constituțională, în termen de 30 de zile de la declararea vacanței mandatului de deputat, va valida următorul mandat.

III. Circumstanțele de fapt și argumentele de drept.

Întru examinarea completă, multe-aspectuală a circumstanțelor de fapt și de drept, considerăm oportun a expune succint și în ordine cronologică argumentele pertinente și utile speței, ce vor proba cu certitudine neconstituționalitatea dispozițiilor

legale contestate, inclusiv reieșind din anumite repere schițate în literatura de specialitate și a practicilor constituționalismului contemporan.

În același context, din conținutul implicit al sesizării privind neconstituționalitatea actelor legislative, în parte contestate, apare necesitatea interpretării unor dispoziții constituționale ce rezultă din interconexiunea de fapt existentă între concurenții electorali, la caz al partidelor politice, cu organul legislativ suprem și configurația politică ulterioară a Parlamentului, iar toate argumentele la acest capitol vizează, în fond **cerința de bază privind interpretarea art. 41 alin. (3) din Constituție potrivit căruia „statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice”**.

Astfel, este unanim acceptat și de jure, reprezintă un fapt notoriu influența partidelor politice și asupra regimurilor reprezentative și democrației constituționale, iar lipsa partidelor politice ar fi ținut statele în ariile unor regimuri lipsite de democrație.

Partidele politice sunt instituționalizate ca segmente importante ale sistemului politic iar organizarea și funcționarea acestora a constituit preocupare deosebită a legiutorul constituant, întrucât, conform art. 72 alin. (3) din Constituție, poate fi reglementată numai prin lege organică, în paralel cu reglementarea sistemului electoral, organizarea și desfășurarea referendumului, organizarea și funcționarea Parlamentului, Guvernului, Curții Constituționale, etc.

Potrivit prevederilor art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și **pluralismul politic** reprezintă valori supreme și sunt garantate, iar conform art. 38 alin. (1) din Constituție, **voința poporului constituie baza puterii de stat**.

Conform art. 2 alin. (1) din Constituție, **suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită** în mod direct și **prin organele sale reprezentative**, în formele stabilite de Constituție, iar întru dezvoltarea principiului suveranității naționale, art. 60 alin. (1) și art. 61 alin. (1) din Constituție stipulează că **Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova** și

unica autoritate legislativă a statului, **ce este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.**

Respectiv, Parlamentul este o instituție politico-juridică statală, rezultată din libera expresie de voință a corpului electoral, exponent al suveranității naționale menită să exercite puterea legislativă.

Pluralismul politic, ca valoare supremă a statului de drept, conform Preambulului Constituției, **este consolidat prin scrutinul electoral și mecanismele sau procesele de reprezentare**, și, în ansamblu au un caracter multifuncțional deoarece:

a) permit electoratului, prin intermediul unor alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat, conform art. 38 alin. (1) din Constituție, să-și exercite dreptul de a participa la guvernare, la administrarea intereselor publice, fie direct, fie prin intermediul reprezentanților aleși;

b) conferă legitimitate sistemului politic, sistemului guvernamental, partidului său partidelor de guvernământ;

c) selectează un lider, o autoritate de guvernare, de administrare, pentru colectivitatea națională;

d) fiind multiple manifestări de voință în ansamblu, constituie un act colectiv în urma căruia se aprobă o echipă;

e) permit electoratului să participe nemijlocit la viața social-politică a societății, prin votarea programelor electorale ale concurenților electorali, ale partidelor politice;

f) permit electoratului să-și expună opinia referitor la activitatea partidelor politice aflate la putere și la direcțiile de activitate în perspectivă;

g) confirmă sau infirmă activitatea celor aleși, dându-le mandat de acțiune sau înlocuindu-i cu alții.

Scopul oricărui partid politic ce participă în scrutinul electoral este de a ajunge la conducerea statului pentru a-și putea realiza programul cu rolul de a susține interesele anumitor categorii de cetățeni, iar pe de altă parte, de a împiedica pe guvernanți să exercite puterea în mod abuziv, iar în rezultatul scrutinului electoral **se constituie un Parlament pluralist** la care și-au dat concursul mai multe formațiuni politice obținând „binecuvântarea” alegătorilor.

Este unanim acceptat faptul că rațiunea practică a existenței Parlamentului constă în alegerea unor persoane demne de încredere și competente, care să ia decizii în locul poporului și din numele său, **iar activitatea partidelor politice și a altor formațiuni angajate în campania electorală nu se încheie odată cu finalizarea alegerilor parlamentare, ci în cadrul Parlamentului, prin formarea grupurilor politice (fracțiunilor parlamentare), alcătuite de regulă din parlamentari care aparțin aceleiași formațiuni.**

Scopul grupurilor politice („grupurilor parlamentare”, „fracțiunilor parlamentare”) este de a **traduce în viață linia politică a partidului.**

Rostul și cauza acestor grupuri, sunt partidele politice, care urmăresc, în lupta electorală trimiterea a cât mai mulți reprezentanți în Parlament pentru a promova linia politică a partidului. Prezența reprezentanților partidelor politice se manifestă prin formarea de grupuri politice, care reunes, de regulă, parlamentarii ai aceluiași partid.

Scopul, chintesența partidului politic este de a cuceri puterea, pentru a putea realiza Programul său în cadrul exercitării puterii. Acest lucru partidele politice îl pot face numai prin membrii săi pe care ia promovat în alegeri și care sau reunit în grupuri politice.

Subscriem faptului că constituirea grupurilor politice („grupurilor parlamentare”, „fracțiunilor parlamentare” reprezintă, în general, o facultate, nu o obligație și este lăsată la alegerea parlamentarilor, facultatea de a se înscrie sau nu într-un anumit grup, iar mandatul reprezentativ se opune ideii de grup parlamentar, de aceea și rolul partidelor politice este mai mult electoral decât parlamentar, întrucât conform art. 68 alin. (2) din Constituție, orice mandat imperativ este nul.

În acest sens, succint menționăm că **“migrația politică”**, este un fenomen acceptat în practica constituțională cu acordarea posibilității deputaților neafiliați să se asocieze între ei din punct de vedere **“administrativ”**, pentru a *beneficia de înlesniri de natură tehnică și logistică ce se asigură pentru funcționarea grupurilor (fracțiunilor) parlamentare.*

Astfel, în multe state este permisă numai **asocierea “administrativă”**, întrucât se menționează că permisiunea trecerii de la un grup parlamentar la altul **nu reprezintă o**

simplă modificare de opinie politică, ci o puternică distorsionare a configurației politice a care vine în contradicție cu voința corpului electoral.

De asemenea se menționează că principiile constituționale care consacră libertatea de conștiință și dreptul de asociere nu sunt aplicabile în speță, deoarece ele privesc cetățenii în general și nu pe cei care au devenit parlamentari, **iar trecerea de la un grup parlamentar la altul reprezintă o alternativă contrară mandatului reprezentativ în virtutea căruia parlamentarii se afla în serviciul poporului și deci o alternativă nepermisă de Constituție.**

Regulamentul Parlamentului Republicii Moldova, prin dispozițiile art. 4-6 ce vizează constituirea, organizarea și atribuțiile fracțiunilor parlamentare, ca structuri de lucru a Parlamentului, permite „traseismul politic”, inclusiv la alt „grup parlamentar” (fracțiune), după anumite perioade de timp.

Dreptul deputaților la asociere în baza afiliației de partid, în baza listelor electorale pe care au candidat împreună, este stipulat direct în Constituțiile unor state, pe când Constituția Republicii Moldova nu stipulează acest drept facultativ al deputaților, în schimb operează cu sintagma „*fracțiune parlamentară*”, ridicându-i astfel rangul la nivel constituțional.

Astfel, potrivit art. 64 alin. (3) din Constituție, vicepreședinții Parlamentului se aleg la propunerea Președintelui Parlamentului, cu consultarea fracțiunilor parlamentare, iar art. 85 alin. (1) stipulează că în cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

De asemenea, în conformitate cu prevederile art. 98 alin. (1) din Constituție, este indicat că după consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova, desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

În esență, fracțiunile parlamentare sunt organisme politice, constituite în principiu pe bază de afinitate politică, asociații de drept public ce activează în Parlament în conformitate cu prevederile constituționale și regulamentare, iar finalitatea deciziilor lor se încheie prin aprobarea în final de Plenul Parlamentului.

Fracțiunile parlamentare pot fi constituite din rândurile parlamentarilor, adică a deputaților aleși de către corpul electoral și validați de către Curtea Constituțională, iar

drept criteriu de bază este afiliția de partid, dictată de existența partidelor politice și a principiului pluralismului politic.

Constituirea fracțiunilor parlamentare are scopul de a forma organele de lucru ale Parlamentului și, în ansamblu, organizarea activității Parlamentului.

Precum am indicat, subscriem întru totul faptului că fracțiunile parlamentare (grupurile parlamentare) sunt “*organisme politice*” ale partidelor în Parlament, dar acționează în cadrul și în limitele stabilite de Constituție și Regulamentul Parlamentului.

Conform art. 4 alin. (4) din Regulamentului Parlamentului aprobat inițial prin Hotărârea Parlamentului nr. 10 din 31.03.94 (*abrogat prin Legea nr. 797 din 02.04.96 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului*), stipula (*cităm*): “**În scopul realizării programelor preelectorale ale partidelor, organizațiilor social-politice și blocurilor electorale, precum și menținerii configurației politice a Parlamentului, nu se admite formarea de noi fracțiuni, decât cele constituite în condițiile alin. (1) - (3)**”

În varianta inițială a Regulamentului Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797 din 02.04.96, **art. 4 alin. (4) conținea aceeași prevedere.**

Prin Legea contestată parțial cu nr. 96 din 21.05.2010 pentru modificarea și completarea articolului 4 din Regulamentul Parlamentului, contestată în parte prin prezenta sesizare a fost abrogat alin. (4) al art. 4 menționat din Regulamentul Parlamentului.

Considerăm că această abordare din partea legiuitorului a fost una eronată și contrară prevederilor constituționale invocate, ce conferă Parlamentului o configurație politică intrinsecă, reieșind din rolul și importanța concurențelor electorali, la caz al partidelor politice, care prin natura și rolul acestora sunt factori determinanți în realizarea liberei expresii de voință a corpului electoral, exponent al suveranității naționale menită să exercite puterea legislativă, reieșind din faptul că numai voința poporului constituie baza puterii de stat.

De asemenea, prin excluderea dispozițiilor alin. (4) al art. 4 din Regulamentul Parlamentului, conform Legii nr. 96 din 21.05.2010, **s-a distrus continuitatea procesului succesiv de asigurarea funcționalității forului legislativ**, întrucât prin prisma actelor legislative de transpunere în viață a dispozițiilor constituționale,

urmează să se asigure caracterul neîntrerupt al vieții politice și a configurației politice a Parlamentului, format în rezultatul scrutinului.

Conform art. 87 alin. (1) din Codul electoral, mandatele de deputat în Parlament se distribuie numai concurenților electorali care au obținut minimul necesar de voturi pentru trecerea pragului de reprezentare stabilit la art. 86, iar conform alin. (4), numărul de voturi valabil exprimate obținut de fiecare partid [...] **care a trecut pragul de reprezentare** stabilit la art. 86 se împarte la coeficientul electoral, obținându-se astfel numărul de mandate de deputat ce revin fiecărui concurent electoral.

Alin. (5) al aceluiași articol stipulează că numărul mandatelor de deputat rămase nedistribuite se repartizează succesiv, câte unul fiecărui partid [...], începând cu concurentul electoral care a obținut cel mai mare număr de mandate, în ordine descrescândă.

Potrivit art. 88 alin. (1) și (2) din Codul electoral, mandatele se atribuie concurenților electorali de către Comisia Electorală Centrală **în ordinea înscrierii lor în liste**, iar candidații incluși în listele concurenților electorali, care au trecut pragul de reprezentare, dar nu au fost aleși, **sunt declarați supleanți** [...].

Potrivit art. 4 alin. (1) din Regulamentul Parlamentului, este stipulat că (cităm): *“În vederea formării organelor de lucru și organizării activității Parlamentului, deputații constituie fracțiuni parlamentare alcătuite din cel puțin 5 deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali, precum și o singură fracțiune parlamentară cu aceeași componență numerică din deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară, din deputați independenți și/sau deputați neafiliați”*.

Caracterul neîntrerupt al vieții politice și al configurației politice a Parlamentului, este asigurată prin dispozițiile art. 88 alin. (2) din Codul electoral, ce stipulează că (cităm): **“Candidatul supleant va fi declarat ales de către Curtea Constituțională, la adresarea Comisiei Electorale Centrale, dacă, din anumite motive, un mandat de deputat aparținând partidului [...] pe care îl reprezintă va deveni vacant [...].”**

În același context conform alin. (10) al art. 2 din Legea despre statutul deputatului în Parlament nr. 39 din 07.04.94, este stipulat că **mandatul vacant va fi**

atribuit supleantului imediat următor de pe lista partidului [...]pentru care a candidat deputatul al cărui mandat a fost declarat vacant. În cazul în care devine vacant mandatul de deputat obținut de un candidat independent, completarea vacanței în cauză se efectuează prin restabilirea șirului descrescător, excluzându-se numărul ce corespunde candidatului respectiv și incluzându-se următorul număr din șir.

După declararea de către Parlament a vacanței mandatului de deputat, Comisia Electorală Centrală, în termen de 10 zile, va examina candidatura candidatului supleant imediat următor **de pe lista concurentului electoral** al cărui mandat a devenit vacant și o va înainta Curții Constituționale pentru validarea mandatului.

Potrivit alin. (11) al aceluiași articol, Curtea Constituțională, în termen de 30 de zile de la declararea vacanței mandatului de deputat, va valida următorul mandat.

Conform Avizului Curții Constituționale nr. 5 din 24.12.2010 cu privire la confirmarea legalității alegerii Parlamentului Republicii Moldova, adoptat în baza raportului Comisiei Electorale Centrale cu privire la rezultatele alegerilor parlamentare din 28 noiembrie 2010 și procesul-verbal al Comisiei Electorale Centrale privind totalizarea rezultatelor alegerii Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a XIX-a din 28 noiembrie 2010, concurentul electoral, Partidul Liberal, a fost susținut de 171 336 de alegători (10 % din voturile valabil exprimate), iar conform redistribuirii au fost validate mandatele a 12 deputați și confirmată lista candidaților supleanți, iar ulterior, a fost formată **Fracțiunea Parlamentară a Partidului Liberal**.

Nemijlocit la circumstanțele de fapt ce au constituit temei pentru înaintarea prezentei sesizări, menționăm că șapte deputați, mandatele cărora au fost validate conform listei nominative a Partidului Liberal, (dintre care, cinci au fost excluși din partid din motivul unor fapte notorii de „trădare politică a alegătorilor” manifestată în mod voit,) cointeresați material și perfid, prin consolidarea eforturilor comune ale „adunăturii de trădători”, au constituit un al partid politic „Partidul Liberal Reformat”.

În cadrul ședinței de deschidere a Sesiunii Parlamentare de primăvară – vară 2014, în ședința în plen al Parlamentului din 14.02.2014, s-a anunțat despre schimbarea denumirii fracțiunii din „*Fracțiunea Parlamentară a Partidului Liberal*”, în „*Fracțiunea Parlamentară a Partidului Liberal Reformat*”, axându-se pe o oarecare decizie din 22.01.2014 a unui oarecare „*grupului parlamentar liberal reformat*” și

având ca bază o constatare a Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului, potrivit căreia s-ar fi invocat că legislația în vigoare permite fracțiunilor parlamentare să decidă și să dirijeze în mod individual problemele legate de existența și funcționalitatea fracțiunii parlamentare, iar propriul Regulament permite schimbarea (modificarea) denumirii fracțiunii parlamentare și se înglobează în competențele funcționale ale acesteia, iar legislația în vigoare nu stabilește careva restricții în acest sens.

Într-adevăr, conform conținutului formal al Regulamentului Parlamentului, nu este stipulată o atare interdicție, dar privește în esență lucrurile, prin prisma spiritului legii și al normelor constituționale invocate în prezența sesizării, considerăm că atare abordare constituie o absurditate, prin faptul de ai conferi dreptul unui grup de deputați, amatori ai traseismului politic, de a constitui fracțiune parlamentară a unui partid care nu a participat în alegeri și care nici nu a existat la data alegerilor.

Autorii sesizării sunt în cunoștință de cauză cu conținutul Hotărârii Curții Constituționale nr. 8 din 19.06.2012, precum și cu aprecierea faptului, că într-adevăr Parlamentarul nu mai poartă răspunderea juridică față de alegătorii săi, sau partidul politic din partea căruia a candidat, dar conform art. 41 alin. (3) din Constituție statul, totuși, urmează să asigure respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice.

Respectiv, Parlamentarul are o obligație politică față de alegătorii săi care l-au ales bazându-se pe principiile, pe ideile, pe programul susținut de acesta în campania electorală.

Este greu pentru cetățeanul care, poate, l-a susținut în campania electorală și care i-a acordat și votul, să înțeleagă disprețul, dezinteresul cu care este tratat de cel pe care el l-a ales și care din diferite rațiuni (de cele mai multe ori financiare sau de altă natură) migrează la cel mai puternic adversar politic din campania electorală.

Chiar dacă au fost desemnați și înscriși în listele de candidați, propunerile pentru parlamentarii desemnați au venit din partea partidelor politice, care au prezentat un anumit program politic, o anumită platformă electorală în cadrul alegerilor.

Cetățeanul Republicii Moldova nu face o deosebire clară între candidat și partidul din care provine, el asociază candidatul cu respectiva formațiune politică.

Cultura politică a electorului nu este atât de profundă încât alegerea să se bazeze doar pe personalitatea candidatului și mai puțin pe ceea ce reprezintă partidul politic respectiv pentru el.

În practica parlamentară din statele cu democrații consolidate nu există interdicții cu privire la părăsirea grupurilor parlamentare și asocierea în alte grupuri, însă fenomenul migrației politice este extrem de rar întâlnit în aceste state.

Aceasta se datorează, unei culturi politice a parlamentarilor, clar și gradului ridicat de respect pe care aleșii din statele respective ce îl au față de alegătorii care le-au dat un mandat, la care se adaugă convingerile ideologice și doctrinare solide pe care aceștia le-au îmbrățișat în momentul în care s-au înscris într-o formațiune politică.

Considerăm că legiuitorul constituant a prevăzut perioada de tranziție a noului stat Republica Moldova, deoarece este bine cunoscut că fenomenul migrației apare, de regulă, în situații de criză politică sau conjuncturale, când datorită jocurilor politice și raporturilor de forțe de pe scena politică este nevoie de o susținere cât mai largă a unor măsuri luate de puterea aflată la guvernare, care, însă, nu dispune de numărul suficient de voturi.

În acest sens menționăm că dispozițiile constituționale invocate în prezenta sesizare sunt similare, după conținut, cu cele din Constituția României. În paralel, **art. 18 din Regulamentul Camerei Deputaților în România, prevede expres că formarea de grupuri parlamentare ale unor partide care nu au obținut mandate în urma alegerilor este interzisă.**

Alin. (4) al art.4 din Regulamentul Parlamentului Republicii Moldova, până la abrogare, practic conținea aceeași abordare, statuând că **în scopul realizării programelor preelectorale ale concurenților electorali, precum și menținerii configurației politice a Parlamentului, a nu se admite formarea de noi fracțiuni, decât cele constituite în condițiile alin. (1)-(3).**

Precum am indicat, considerăm această reglementare justă și solicităm admiterea sesizării în sensul declarat, întrucât configurația politică a Parlamentului este o manifestare de voință a alegătorilor și care nu poate fi ignorată.

La caz suntem în situația de blocaj, când un grup de deputați au părăsit partidul pe listele căruia au fost aleși și au creat un partid, care în esență este extraparlamentar (nu a participat în alegeri și nu a obținut mandate), iar prin atare acțiuni, aparent formale, un partid extraparlamentar a devenit partid parlamentar, iar partidul parlamentar a devenit extraparlamentar, în ambele cazuri contrar voinței alegătorilor.

Paradoxală este situația ce ar rezulta din faptul devenirii vacante a unui mandat din cadrul așa numitei „*Fracțiuni Parlamentare a Partidului Liberal Reformat*or”, care urmează a fi suplinită din lista candidaților supleanți ai Partidului Liberal, care, după schimbarea denumirii fracțiunii, rezultă că este un partid extraparlamentar.

În contextul celor expuse, ținem să precizăm că în ansamblu prin faptele descrise, de jure, se încalcă și art. 41 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, conform căruia partidele și alte organizații social-politice sunt egale în fața legii, ori privarea de către majoritatea parlamentară de dreptul de reprezentare legală a partidului în parlament, obținută în urma alegerilor libere prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat nu reprezintă altceva decât - anularea votului alegătorului.

Schimbarea denumirii fracțiuni parlamentare, ce reprezintă denumirea unui partid politic ce a acces în parlament, inclusiv a listelor de candidați supleanți este posibilă numai prin schimbarea denumirii Partidului în condițiile Legii privind partidele politice nr. 294 din 21.12.2007 și a altor acte normative în domeniu.

Prin însăși concepția sa de bază, Constituția este menită să cuprindă într-o formulare lapidară, cât mai clară regulile fundamentale de organizare și funcționare a statului, precum și să garanteze cât mai eficient drepturile și libertățile individuale, iar în acest proces de cristalizare legislativă a unor principii generale, de trecere de la abstract la concret, în condițiile enunțate, obiectul sesizării nu se rezumă doar la citirea textului prin ruperea de realitate, iar Constituția trebuie privită ca o categorie juridică, dar ea reprezintă, în același timp și o realitate politico-juridică pe care se fundamentează statul de drept și democratic.

Astfel, precum este indicat în practica constituțională, pornind de la necesitatea încadrării puterii politice în limite juridice, constituțiile moderne au ajuns astăzi adevărate sanctuare normative, legi fundamentale ce transformă „*materialul brut*” din domeniul politicului în „*ordine juridică*”.

În acest sens, prin prezenta sesizare este înaintată și solicitarea de interpretare a dispozițiilor art. 41 alin. (2) raportat și prin coroborare cu art. 1 alin. (3), art. 2 alin. (1), art. 38 alin. (1), art. 60 alin. (1), art. 61 alin. (1), art. 64 alin. (3), art. 85 alin. (1), art. 98 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, cu elucidarea următoarelor întrebări;

a) Poate fi schimbată configurația politică a Parlamentului, stabilită după validarea alegerilor și atribuirea mandatelor de deputat, prin crearea unei fracțiuni parlamentare, ce ar avea denumirea unui partid, ce nu a obținut mandate în urma scrutinului electoral parlamentar, nu a participat la alegeri sau nu era înregistrat în calitate de partid politic la data desfășurării alegerilor;

b) Poate fi schimbată denumirea unei fracțiuni parlamentare, creată de concurentul electoral, ce a acces în Parlament și care-i poartă denumirea, cu denumirea unui partid, ce nu a obținut mandate în urma scrutinului electoral parlamentar, nu a participat la alegeri sau nu era înregistrat în calitate de partid politic la data desfășurării alegerilor.

IV. Solicitarea autorului sesizării.

În contextul celor expuse și în temeiul normelor solicitate, ținând cont că circumstanțele de fapt și de drept expuse ridică probleme de drept, solicităm respectuos Înaltei Curți de Jurisdicție Constituțională:

1. Primirea spre examinare și declararea admisibilă a prezentei sesizări;
2. Fixarea examinării în regim de urgență;
3. Emiterea unei Hotărâri privind:

3.1. Declararea neconstituțională a Legii nr. 96 din 21.05.2010 pentru modificarea și completarea articolului 4 din Regulamentul Parlamentului, în partea în

care a fost abrogat alin. (4) al art. 4 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797 din 02.04.96;

3.2. Interpretarea dispozițiilor art. 41 alin. (2) raportat și prin coroborare cu art. 1 alin. (3), art. 2 alin. (1), art. 38 alin. (1), art. 60 alin. (1), art. 61 alin. (1), art. 64 alin. (3), art. 85 alin. (1), art. 98 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, cu elucidarea următoarelor întrebări;

a) Poate fi schimbată configurația politică a Parlamentului, stabilită după validarea alegerilor și atribuirea mandatelor de deputat, prin crearea unei fracțiuni parlamentare, ce ar avea denumirea unui partid, ce nu a obținut mandate în urma scrutinului electoral parlamentar, nu a participat la alegeri sau nu era înregistrat în calitate de partid politic la data desfășurării alegerilor;

b) Poate fi schimbată denumirea unei fracțiuni parlamentare, creată de concurentul electoral, ce a acces în Parlament și care-i poartă denumirea, cu denumirea unui partid, ce nu a obținut mandate în urma scrutinului electoral parlamentar, nu a participat la alegeri sau nu era înregistrat în calitate de partid politic la data desfășurării alegerilor.